

תקציר

עבודה זו חוקרת את הנושאים המרכזיים המופיעים בתרגומים עבריים מתקופות שונות לספר *Uncle Tom's Cabin* שנכתב על ידי הארייט ביצ'ר סטו בשנת 1852, ובודקת אם וכיצד תואמים נושאים אלו את הנורמות החינוכיות והתרגומיות ששלטו בתקופת פרסום התרגומים. ארבעת הנושאים המרכזיים בספר הם: עבדות, אלימות ומיניות, דמות האם והאישה ונצרות. מתוך הנושאים המרכזיים האלו חולצו נושאי-משנה, שאורגנו בתת-קבוצות. הקטעים שנבחרו לניתוח בעבודה זו הם אלה המיטיבים לייצג את נושאי-המשנה. מתוך ארבעת הנושאים שצוינו, שניים עוצבו באופן שהלם את ערכיה של תרבות היעד (שלילת העבדות ודמות האם והאישה ה"ביתית"), בעוד שהשניים האחרים (נצרות ואלימות ומיניות) היו בגדר טאבו, לכל הפחות בספרות הילדים והנוער שקלטה את הספר.

נקודת המוצא של העבודה הייתה שתרגום ספר זה היווה אתגר למתרגמים עבור ילדים ובני נוער. הספר מגולל את סיפורם של העבדים השחורים בימים של טרום מלחמת האזרחים באמריקה, ומכיל בתוכו תיאורי אלימות (מילולית או פיזית) ורמזים מיניים, ורווי בסמלים נוצריים. יש להניח שכל אלה הקשו על עבודת המתרגמים. יחד עם זאת, הבחירה לתרגם את הספר שוב ושוב על אף הבעייתיות שצוינה לעיל, ואף על פי שספרות אמריקנית הייתה במעמד שולי עד לאמצע המאה ה-20, אינה בלתי-מובנת לאור הפוטנציאל החינוכי שלו כספר על השאיפה לחירות ועל היכולת לגלות סולידריות אנושית בתנאים קשים ביותר.

בעבודה זו נבדקו 11 תרגומים. הראשון שבהם, מאת אברהם זינגער, ראה אור כבר בשנת 1896 בהוצאת 'א. צוקערמאן' והאחרון הוא תרגומה של עדה צרפתי משנת 2002 בהוצאת 'דני ספרים'. רוב התרגומים נועדו לילדים ובני נוער. טווח השנים הרחב בין התרגום הראשון לאחרון אפשר לעקוב אחר שינויים שנעשו בספרים המתורגמים ולהסיק מכך על הנורמות השונות שפעלו בתקופת פרסומם. על בסיס תיאורית הרב-מערכת של איתמר אבן-זהר (Even-Zohar, 1990) ותיאוריית הנורמות של גדעון טורי (Toury, 1995), ובעזרת החלוקה לתקופות שהציע גבריאל צורן (Zoran, 1990), מיפיתי את הנורמות השונות ששלטו בכל תקופה ובודקתי אם המתרגמים צייתו להן וכיצד הדבר בא לידי ביטוי באסטרטגיות שנקטו. בחלק מהתרגומים ישנם איורים שאותם בדקתי בהתאם לחלוקה של הנושאים ונושאי-המשנה

במטרה לברר אם גם על האיור חלות אותן הנורמות שחלו על המילה הכתובה. לצורך בדיקה זו הסתייעתי בחיבוריהם של אריאל אופק (1978) ושוש וקסמן ואורנה דויד-בראלי (2000).

ממצאי העבודה מצביעים על כך שהנורמות החינוכיות והתרגומיות נשמרות בדרך-כלל וכאשר המתרגמים נתקלים בנושאים שהם בגדר טאבו, הנטייה היא להשמיט, לקצר או לפשט את המקור. אם התרגום אינו מציית לנורמה, לרוב נלווה לכך הסבר (לדוגמה, אם תורגמו גילויי אלימות, הם מלווים בביקורת על האחראי לה). חלק מהאיורים אפשרו למתרגמים להעביר מידע שלא יכלו להעביר כטקסט מילולי (כגון אלימות ומיניות).